

**LINGVODIDAKTIKANING DOLZARB
MASALALARI
I**

TOSHKENT

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM
VAZIRLIGI**

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA‘LIMI VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI

TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“LINGVODIDAKTIKANING DOLZARB MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro konferensiya materiallari to‘plami
(2022-yil 18-may)

Toshkent – 2022

UDK: 81:301. 8:547.69.022 (354.1)

Lingvodidaktikaning dolzarb masalalari. I. Xalqaro konferensiya materiallari. – Toshkent: ToshDO‘TAU, 2022. – 530 b.

Ushbu to‘plam Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti O‘zbek tili va adabiyoti fakulteti Lingvodidaktika kafedrasida tomonidan tayyorlangan.

Mas’ul muharrir:

L.R.Raupova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti O‘zbek tili va adabiyoti o‘qitish fakulteti dekani, filologiya fanlari doktori, professor.

Taqrizchilar:

B.R.Mengliyev – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Amaliy filologiya kafedrasida mudiri, filologiya fanlari doktori, professor.

G‘.H.Hamroyev – Ma’naviyat va davlat tilini rivojlantirish departamenti bosh mutaxassisi, dotsent, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD).

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchilar:

Sh.S.Abdiraimov – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida mudiri, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD).

K.M.Mavlonova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida dots.v.b., pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori(PhD).

I.A.Ishonxanova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida o‘qituvchisi.

D.A.To‘rayeva – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida katta o‘qituvchisi.

H.M.Ortiqova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida o‘qituvchisi.

F.A.Saidova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida o‘qituvchisi.

V.E.Alimbekova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida o‘qituvchisi.

D.O.Israfilov – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida o‘qituvchisi.

H.M.Baxtiyorova – Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Lingvodidaktika kafedrasida magistranti.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti O‘zbek tili va adabiyoti fakulteti Kengashining 2022-yil 10-sonli qaroriga asosan nashrga tavsiya etildi.

To‘plamdan o‘rin olgan maqolalarning ilmiy va uslubiy jihatlariga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

mektebi. Kazan, 1983. 9; Saalexova D.A. Morfonologicheskie yavleniya pri reduplikatsii // Voprosy struktury tatarskogo yazyka . Kazan, 1986. B.44 – 53.

5. Abduazizov A.A. Morfonologiya // Baskakov N.A., Sodiqov A.S. , Abduazizov A.A. Umumiy tilshunoslik. Toshkent:O‘qituvchi, 1979; Nurmonov A.N. O‘zbek tili fonologiyasi va morfonologiyasi . Toshkent:O‘kituvchi, 1990.

6. Kubryakova Ye.S. Morfonologiya// Lingvisticheskiy ensiklopedicheskiy slovar. – M.: Sovetskaya ensiklopediya, 1990, S.315.

LINGVISTIK EKPERTIZA NIMA?

Mengliyev Baxtiyor Rajabovich

A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti professori,
filologiya fanlari doktori

To‘rayeva Dildora Anvarovna

A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti
“Lingvodidaktika” kafedrası
o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada lingvistik ekspertizaning jahon tilshunosligida o‘rganilishi, uning amaliy tilshunoslikdagi, sud-huquq tizimidagi o‘rni, ahamiyati haqida fikr yuritilgan. Shaxsiy yozishmalarda lingvistik ekspertizani amalga oshirish mezonlari haqida xulosalar berilgan.

Kalit so‘zlar: *lingvistik ekspertiza, xatshunoslik ekspertizasi, sud-huquq tizimi, tilshunos-ekspert, shaxsiy yozishma, haqorat so‘zlar, muammoli yozishma, anonim yozishma*

Annotation

This article discusses the study of linguistic expertise in World linguistics, its role in practical linguistics, the judicial system, its importance. In personal correspondence, conclusions were made about the criteria for the implementation of linguistic expertise.

Keywords: *linguistic expertise, judicial system, linguistics-expert, personal correspondence, insulting words, problematic correspondence, anonymous correspondence*

Insoniyat uchun ahamiyatli bo‘lgan har sohaning rivoji o‘zining ijobiy va salbiy ta’siriga ega. Shuningdek, fan-texnika taraqqiyoti natijasida yuzaga kelgan ijtimoiy tarmoqlar va ularda aks etuvchi turli yo‘nalishga oid yozishma va lavhalar inson diqqatini tortadi. Jumladan, muallifi noma’lum bo‘lgan va muammoli deb topilgan diniy-ekstremizm, terrorizm, turli yo‘nalishdagi tahdid va da’vat xarakteridagi yozishmalar insoniyat ma’naviy ongiga salbiy ta’sir etib kelmoqda. Sud-huquq tizimida muammoli deb topilgan bunday yozishmalarni xatshunoslik ekspertizasi, psixologik ekspertiza kabi sohalar tahlilga tortishdi. Ammo muammoning to‘la va izchil yechimiga ehtiyoj sezila boshladi. Inson qadr-qimmat, obro‘yi va nufuziga ta’sir

etuvchi; tahqirlovchi; tahdid qiluvchi; oilasi, dini, millatiga qarshi kurashishga da'vat etuvchi kabi munosabatga ega yozishmalar muammoli obyektga aylanmoqda. Shu o'rinda sud-huquq tizimida chuqur bilimga ega tilshunoslarning ko'magi muhim sanaladi. Shu munosabat bilan, huquq va tilshunoslik sohalarining integratsiyalashuvi natijasida lingvistik ekspertiza yo'nalishi yuzaga keldi. Xo'sh, lingvistik ekspertiza nima? Lingvistik ekspertiza jahon tilshunosligida chuqur rivojlangan va o'z o'rniga ega yo'nalishlardan biri sanaladi. Bu sohada N.D.Golev, Y.A.Belchikov, E.N.Bondarenko, P.Makdonald, M.Koppel, V.L.Milom, J.Schler kabi olimlar tomonidan qator tadqiqotlar amalga oshirilgan.[Belchikov, 2006:367-372; Milom, 2019:52; Perkins, 2012, Koppel, Schler 2005:624-628] Ushbu yo'nalish o'zbek amaliy tilshunosligida endi shakllanayotgan, istiqbolli va jamiyat uchun ahamiyatli tarmoqlardandir. Lingvistik ekspertiza –nazariy tilshunoslik bilimlarini amalda tatbiq etish asosida matndagi so'zdan tortib tinish belgilarigacha tubdan, izchil tahlil qilish jarayonidir. Zero, har bir inson harakatda, faoliyatda ekan, har qancha uslubiy xususiyatlarini o'zgartirishga harakat qilsa ham, o'zining individual belgilarini yozishmalarida namoyon qiladi. Bu esa tilshunos-ekspert uchun tahlil asosi vazifasini bajaradi. Lingvistik ekspertizaning vazifasi shundan iboratki, muammoli, muallifi noma'lum bo'lgan shaxsiy yozishmalarni tilshunoslik nuqtayi nazaridan tahlil qiladi. Shaxsiy yozishmada aks etgan leksik birliklar, ya'ni so'zlarning turli ma'no qirralari va mazmuniy darajasini aniqlash, inson qadr-qimmatini, obro'yi, nufuziga ta'sir kuchini ilmiy asoslash kabi tahlillarni amalga oshiradi. Bunda anonim shaxsiy yozishmadagi faqatgina so'zlar emas, balki qo'shimcha va tovushlarning qo'llanilishi, tinish belgilarning chastotasi kabi yozuvchining individual xususiyatlari aks etgan birliklar tilshunoslik bilimlari asosida tahlil qilinadi. Quyidagi bo'lgan voqeani misol qilib keltirish mumkin, qurilishi tugallanmagan ko'p qavatli binodan bir bola o'rtog'ini o'zi bilmagan holda itarib yubordi. U pastga quladi va o'sha joyida vafot etdi. Haligi itarib yuborgan bola qo'rquv iskanjasida devorga bosma harflarda "Meni kechiringlar. Men o'zimni o'ldirmoqchiman" deb yozdi va darhol Ichki ishlar bo'limiga qo'ng'iroq qildi. Ushbu jarayon turli ekspertlar tomonidan o'rganila boshlandi. Devorda aks etgan yozuv tilshunos-ekspertning diqqatini tortdi. Binodan qulagan bolaning uyali aloqasi va unga daxldor yozuvlari aks etgan har bir buyum dalil sifatida olindi. Shuningdek, gumonlanuvchi sifatida ichki ishlar organiga xabar bergan marhumning o'rtog'iga tegishli bo'lgan yozishmalar ham dalil sifatida olindi. Tilshunos-ekspert har ikkala dalillarda so'zlarning qo'llanilishi, ega va kesimlarning o'rni, so'zning so'zga hamda so'zning qo'shimchaga bog'lanish usullarini tahlil qildi. Shunda har ikkala shaxsga oid dalillarning individual xususiyatlarini farqladi. Tahlil natijasiga ko'ra:

1-xulosa: marhumning o'rtog'i nutqida ko'p uchraydigan so'zlar devordagi yozuvda aks etgan;

2-xulosa: fe'l so'z turkumiga oid birlikda marhumning o'rtog'iga xos individual xususiyat mavjud.

Yuqoridagi tahlildan ma'lum bo'ladiki, tilshunos-ekspertning vazifasi anonim yozishmalardagi birliklar, ularning o'zaro birikuvi, so'zlarning ma'nosi, ularning nutq jarayonida faol yoki nafaol qo'llanilishi va hatto so'z, qo'shimcha hamda tinish belgilarining chastotasigacha aniqlash, individual xususiyatlarini farqlashdan iboratdir.

Shu o'rinda lingvistik ekspertiza xatshunoslik ekspertizasining taraqqiyot bosqichi deyish mumkin. Ya'ni xatshunoslik ekspertizasida muammoli hamda anonim yozishmalarning shakliy xususiyatlari: yozuvning turi, yo'nalishi, harflarning katta-kichikligi, uchburchak, kvadrat, ovalsimon ifodasi o'rganiladi. Lingvistik ekspertizada esa muallifi noma'lum bo'lgan, muammoli deb topilgan yozishmalarning mazmuniy xususiyatlariga ko'proq ahamiyat beriladi. Shuningdek, so'zlarning ma'no darajalari, inson qadr-qimmatiga ta'sir kuchi kabi xususiyatlari o'rganiladi. Har ikkala ekspertizaning umumiy tomoni shundan iboratki, tahlil jarayonida dalil sifatida olingan materiallar o'zaro qiyoslash, taqqoslash asosida yakuniy xulosalar hosil qilinadi.

Yuqoridagi misol tariqasida berilgan voqeaning dalil ma'lumotlari asosida yozuvning muallifini aniqlash asosiy masala edi. Shaxsiy yozishmalarning mazmuniy turlari sirasiga muammoli xatlar ham kiradi. Hamma vaqt ham, xatlar ijrochi va qabul qiluvchi o'rtasidagi vosita emas. Ba'zan xatning ijrochisi mavjud bo'lib, uni qabul qiluvchi vaziyat taqozosi bilan yuzaga kelishi mumkin. Shunday xarakterga ega yozishmalar faqat bir shaxsga emas, balki insoniyat ma'naviy ongiga o'z ta'sirini o'tkazmoqda. Ular mavzuviy jihatdan turlichadir: ekstremistik xarakterdagi, terroristik xarakterdagi, shaxs yoki yuridik tashkilotning nufuzi, obro'yiga putur yetkazish xarakterdagi, tahdid, tahqirlash xarakterdagi, da'vat xarakterdagi, tuhmat xarakterdagi, taklif xarakterdagi, iltimos xarakterdagi kabi shaxsiy yozishmalar. Ushbu yozishmalar sud-huquq tizimida muammoli deb topilishi mumkin. Ya'ni insonning sha'ni, obro'yi, qadr-qimmatiga ta'sir etuvchi so'zlar tilshunos-ekspert tomonidan aniqlanadi, ushbu so'zlarning ma'no darajalari belgilanadi. Masalan, bunday so'zlar sirasiga haqoratga oid so'zlar, qarg'ishlar, tahqir va tahdidni, da'vatni yuzaga keltiruvchi birliklarni kiritish mumkin. Agar obro'sizlantiruvchi so'z biror shaxs yoki yuridik tashkilotga nisbatan omma oldida amalga oshirilsa, masalan, ijtimoiy tarmoqlarga shunday mazmundagi yozishmalar tarqatib yuborilgan taqdirdagina ushbu obyekt huquqiy tomondan o'rganiladi va shu o'rinda tilshunos-ekspertning xulosasi muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday vaziyatda sud hakami aniq manbalarga asoslangan tilshunos-ekspertning yakuniy xulosasi asosida hukm chiqarishi mumkin.

Bir muammoli yozishmada *ifloss* so'zi ishtirok etgan, aynan shu so'zning mazmuniy xususiyatlarini tahlil qilish tilshunos-ekspert oldidagi vazifadir. *Ifloss* so'zi o'zbek tilining izohli lug'atida *nopok narsalar bilan bulg'angan, kirlangan* mazmunida ifodalangan. Ammo tilshunos-ekspert diqqatini tortadigan tomoni "s" undosh harfining bir o'rinda takror holda qo'llanishidir. Bu fonetik hodisa bo'lib, buni M.Yo'ldoshev, M.Saparniyazova kabi olimlar «undoshlarni qavatlash» atamasi bilan nomlashgan. Olimlar: undoshlarni qavatlab qo'llash orqali badiiy asarda qahramon ruhiyatidagi xursandlik va xafalik holatlari tugal tasvirlashga erishiladi,- degan xulosaga kelishgan. Haqiqatan ham, yuqoridagi so'zni og'zaki nutqda aks ettirsa, insonning emotsional-ekspressiv ta'siri so'z ohangida namoyon bo'ladi. Shuningdek, yuqoridagi undoshlarning qavatlanishiga oid so'zlar tilshunos-ekspert tomonidan haqoratli so'z sifatida baholanadi va bugungi kunda shaxsni obro'sizlantirish ruhidagi yozishmalar lingvistik tahlilga muhtoj.

Bu faqat matndagi haqorat va tahqirlovchi so'zlar bilan emas, balki nutqiy vaziyat, insonning biologik holatiga ham bog'liq. Spirtli ichimlik ichgan yoki ruhiy kasallikka chalingan insonlarning shaxsiy yozishmalari alohida masala sanaladi. Bu

kabi yozishmalar har jihatdan me'yorga ega shaxs tomonidan jamoa oldida atayin amalga oshirilgan taqdirdagina shaxsni obro'sizlantirish xarakteriga ega deyish mumkin. Lingvistik ekspertizada yozishmadagi nutqiy vaziyat, so'zlovchining pragmatik-psixologik holati, nutq yo'nalishi, suhbat mavzusi kabi jihatlarini hisobga olgan holda tahlil olib boriladi. Bundan maqsad shuki, insoniyat manfaati uchun yozishmaning har bir tarkibiy qismi ahamiyatli sanaladi. Zotan, inson biologik faoliyatda ekan, turli vaziyatda turlicha yondashuvga ega, shuningdek, uning ruhiy holati ham nutqiy vaziyatga ko'ra o'zgarib boradi. Yoki, aksincha, inson nutqiy vaziyatni individual psixologik holati ta'sirida boshqarib turishi mumkin. Stress, ruhiy zo'riqish, qo'rquv, hayajon, quvonch, g'azab, nafrat kabi ruhiy holatlar insonning nutqida ro'yi-rost namoyon bo'ladi. Shuning uchun ham, yozishmalarning shakliy ifodasi bilan bir qatorda mazmuniy xususiyatlariga ko'ra tahlil amalga oshirilsa, sud-huquq tizimida yozishmalar bilan aloqador bo'lgan masalalarga ancha oydinlik kiritiladi. Zotan, amaliy tilshunoslikning lingvistik ekspertiza yo'nalishi O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti I.A.Karimov ta'kidlaganidek: "Inson sha'ni, obro'si, qadr-qimmatini ulug'lash, muhofaza qilish va ardoqlash" uchun munosib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Бельчиков Ю.А. Проблема выбора слова в речевой практике современных СМИ. 90-е годы XX века//Язык и мы. Мы и язык. 2006. – С. 367-372.
2. MacDonald P. "We All Make Mistakes!". Analysing an Error-coded Corpus of Spanish University Students' Written English, in Complutense Journal of English Studies, 2016. Vol.24. – 103-129 p.
3. Mengliyev B.R., Nigmatova L.H. Problems of language, culture and spirituality in general explanatory dictionaries of Uzbek language / International Journal of Psychosocial Rehabilitation. ISSN: 1475-7192. –London, 2020. № 24. – 378-385 p.
4. Mengliyev B.R., To'rayeva D.A. Methods of linguistic examination by anonymous letters in the uzbek language // Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. <http://berlinstudies.de/index.php/berlinstudies/article/view/29/29> Volume 1, Issue 1.2, – Berlin, 2021. Pages: 101-105.
5. Milom V.L. Native Language Analysis in Forensic Linguistic Contexts: A Pilot Study Using Four Languages. 2019. – 52 p.
6. Koppel M., Schler J., Zigdon K. Determining an author's native language by mining a text for errors. In Proceedings of the eleventh ACM SIGKDD international conference on Knowledge discovery in data mining – KDD '05. 2005. – 624-628 pp. – New York: ACM Press. doi:10.1145/1081870.1081947.
7. Perkins R. Linguistic Identifiers of L1 Persian speakers writing in English. NLID for Authorship Analysis. Unpublished doctoral dissertation. Aston University, Birmingham, U.K, 2012.
8. To'rayeva D.A. Shaxsiy yozishmalarda qo'llangan noadabiy leksik unsurlarning hududiy xususiyatlari //Qo'qon DPI. Ilmiy xabarlar. 2021. № 2. – 200-203.

9. To‘rayeva D.A. Shaxsiy yozishmalarda vulgar so‘zlar va lingvistik ekspertiza // Kompyuter lingvistikasi: muammolar, yechim, istiqbollar. Respublika ilmiy-texnikaviy konferensiya. Vol. 1 №. 01. 2021. – B. 212-215.

MONOLOGIK VA DIOLOGIK NUTQDA EVFEMIZMLARNING IFODALANISHI

Laylo Raupova, Alisher Navoiy nomidagi
ToshDO‘TAU Lingvodidaktika kafedrası professori
Guzal Safarova, Alisher Navoiy nomidagi
ToshDO‘TAU Lingvodidaktika kafedrası
katta o‘qituvchisi

Annotasiya.

Maqolada rus va o‘zbek tilshunosligida evfemizmning nutqda voqelanish xususiyatlari, evfemizasiyaning vosita va maqsadlarini o‘rganish, XIX-XX asrlar badiiy matnlaridagi tibbiyot sohasiga oid evfemizmlar tavsifi, fiziologik jarayon va holatni ifodalaydigan evfemizmning ishlatilishi, evfemizasiyaning shaxsiy va ijtimoiy hayotda voqelanishi, bugungi zamonaviy badiiy adabiyot va og‘zaki nutqiy muloqotda uchraydigan evfemizmlar tahlili haqida fikr-mulohazalar bayon etilgan. Shuningdek, evfemizmlarning monologik va diologik nutqda qo‘llanilish o‘rinlari va maqsadlari misollar asosida tahlil etilgan.

Kalit sozlar: *evfemizm, evfemistik leksika, tabu, bid‘at, qo‘rquv va norozilik his-tuyg‘usi, hamdardlik va rahmdillik, uyat, xushmuomalalik (muloyimlik), tabuizm, fakultativ evfemizm, deevfemizm, tarixiy evfemizm, okkazonal evfemizm, fiziologik jarayon, psixik nuqson, o‘lim, kognitiv-diskursiv paradigma, diskursiv-kognitiv fenomen, kommunikasiya, perlokutiv natija, diologik nutq, monologik nutq, ellipsis, imo-ishora, so‘z, so‘z birikmasi, gap, matn, nolisoniy vositalar, kommunikant, lisoniy vositani izohlash, to‘ldirish, ta‘kidlash, aniqlik kiritish, kompensasiya, antroposentrik tadqiq etish g‘oyasi.*

Abstarct

The article describes the features of evfemism in speech in Russian and Uzbek linguistics, the study of the means and goals of evfemism, the description of evfemism in the field of Medicine in the artistic texts of the XIX-XX centuries, the use of evfemism, the realization of evfemism in personal and social life, the analysis of modern literary literature and evfemisms encountered in oral. Also, the place and purpose of application of evfemisms in monological and diological speech was analyzed on the basis of examples.

Key words: *euphemism, euphemistic lexical, taboo, superstition, sense of fear and discontent, empathy and compassion, shame, politeness (tenderness), tabuism, elective euphemism, deevfemism, historical evfemism, occassional evfemism, physiological process, psychological defect, death, cognitive-discursive paradigm, discursive-cognitive phenomenon, communication, P'zbek English*

Jahon tilshunosligida evfemizmning nutqda voqelanish xususiyatlari olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. XIX-XX asrlarda evfemistik leksika muammosi va uning boshqa til hodisalari bilan aloqasiga doir qator ilmiy tadqiqotlar yuzaga keldi.

MUNDARIJA

I. ONA TILI TA'LIMI VA ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIKA MASALALARI

Sirojiddinov Sh.S.	
Kirish soʻzi	4
Rahmonqulov A., Jabborov B.	
Til oʻqitilishida kommunikativ yondashuv va interfaol usullarni qoʻllash	6
Yusupova Tursunoy	
Matn ustida ishlash orqali oʻquvchilarning ijodiy tafakkurini oʻstirish.....	12
Mavlonova Klaraxon	
Oʻquvchilarga matn tuzilishiga doir qoidalarni oʻrgatish xususida	15
Abdiraimov Shohruh	
Ona tili taʼlimida oʻqib tushunish koʻnikmasini baholashning nazariy va metodik asoslari	20
Yuldasheva Shahlo, Jumamuratova Sevara	
Innovatsion til taʼlimi sharoitida elektron lingvodidaktikaning ahamiyati.....	37
Hazratqulov Mutallib	
Tasviriy insho xususida	41
Qurbonova Xolbib	
Ona tilini oʻqitishda zamonaviylik	46
Toʻrabekova Aziza	
Boshlangʻich sinf oʻquvchilarining lingvistik kompetensiyalarini shakllantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish pedagogik muammo sifatida	49
Abdijamilova Mahfuza	
Matnni oʻqish va tushunishning pedagogik-psixologik sifatlari	52
Sharopova Feruza	
Metalingvistik omillarning oʻqib tushunishga taʼsiri	56
Turgʻunova Nilufar	
Lingvistik bilimni kontekst orqali oʻqitishda xorij tajribasi.....	61
Egamqulova Kimyoxon	
Ona tili va oʻqish savodxonligi darslarida oʻquvchilarni hayotiy vaziyatlarga tayyrolash.....	64
Navruzova Xosiyat	
7-sinf oʻquvchilarida qoʻshma gap shakllarining oʻzlashtirilishi.....	67
Xasanova Yulduzxon	
Morfologik bilim berish tamoyillari	73
Avezova Dilnura	
Orfoepik mashq – koʻnikma va malaka hosil qilish asosi	77
Arolova Nafisa	
Lingvodidaktikada psixologik yondashuv	80
Xayriddinova Mohina	
Yozish koʻnikmasini shakllantirishda rivojlantiruvchi usullarning ahamiyati.....	82
Yusupova Aziza	
Til taʼlimida integratsiya	87
Mamajonova Navruza	
Oʻquvchilarda soʻz oʻzlashtirish masalasining oʻrganilishi	90
Xakimova Nilufar	
Ona tili darslarida oʻquvchilarning oʻqib tushunish koʻnikmalarini shakllantirishning yondashuv va tamoyillari	93

Normuminova Dilobar	
O‘qish savodxonligining rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillar	97
Baxtiyorova Husnora	
6-sinf ona tili darslarida matn tuzulishini o‘rgatishning mazmun-mohiyati	100
Davronova Zebiniso	
O‘quvchilarda tasviriy matn yaratish ko‘nikmasini shakllantirish zarurati	103
Munavvarova Mohira Abduhalil qizi	
Ona tili darslarida yozma savodxonlikni rivojlantirishning yangicha usullari	107
Yo‘ldosheva Shahnoza	
Ravish so‘z turkumining maktab darsliklarida berilishi	110
Abdusattorova Farangiz	
1-sinf “Ona tili va o‘qish savodxonligi” darsligida berilgan ayrim iboralarning ma’nolari.....	114
Xomidjonova Yulduzxon	
O‘quvchilarda eshitib tushunish ko‘nikmasini shakllantirish zarurati	116
Nomozova Malika	
Ona tili ta’limida lingvisik malakani shakllantirishda nutqiy vaziyatning o‘rni	120
Botiraliyeva Mohinur	
Tinglab tushunishning o‘quvchilar og‘zaki nutqini shakllantirishdagi o‘rni	123
Tursunova Dildora	
O‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantirishning ahamiyati	126
Masharipova Nodira	
Grammatik tushunchalarni o‘rganishda o‘quvchilarning yozma nutqiy kompetensiyalarini shakllantirish	130
Axatova Dilnoza	
Ijtimoiy tarmoqlarda yo‘l qo‘yiladigan xatoliklar ustida ishlash usullari	134
Lushiyeva Ro‘shana	
Ma’lumot-axborot hujjatlari bilan ishlash muammolari	137

II. IKKINCHI TIL VA CHET TILLARNI O‘QITISH METODIKASI MASALALARI

Niyozmetova Roza	
Ta’lim jarayonida o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatish	141
Koblanova A.Z.	
Stylistic nature of etiquette stereotypes in the field of language communication	144
Asilova Gulshan	
O‘zbek tili ta’limida tinglab tushunish ko‘nikmalarini shakllantirish xususiyatlari.....	149
Гафуров Б.З.	
Лингводидактические основы сопоставительного анализа текстов Рекламы сферы медицины (на материале русского и узбекского языков).....	155
Негматова М. М., Мингбоева О. А. (Тожикистон)	
Дидактическая игра как метод обучения.....	159
Жумашева Г.Х., Аллабаева А., Султанова У., Жумабоева Р.	
Обучение каракалпакскому языку, как основная форма коммуникации	166
Губайдуллин А.Ф, Машарипова В.С.	
Дидактическое использование театральной постановки в процессе обучения английскому языку.....	170
Хамидова Н.Т.	
Методика РКМЧП в формировании языковой и речевой компетенции студентов при изучении иностранных языков	176

Замира Мирзамбетова Речевой этикет как лингвокультурологическое явление	181
Inogamova Nargiza, Topildiyeva Feruza O‘zbek tilini ikkinchi til sifatida o‘qitishda samaradorlikka erishish borasidagi ayrim mulohazalar	185
Ishonxanova Iroda O‘zbek tili darslarida Navoiy ijodini o‘rganish	190
Шодиева Дилором Проектная работа как стимул развития профессионально-языковых компетенций студента	194
Israfilov Doston O‘zbek tilini xorijiy til sifatida o‘qitishda madaniy aspektdan foydalanishning nazariy asoslari	197
Ro‘zmetova Nigora O‘zbek va rus tillarida oilaga oid atamalarning uslubiy xususiyatlari	203
Xojiyeva Iroda Til ta’limidagi yondashuvlar va tilni ikkinchi til sifatida o‘qitishda jahon tajribasidan foydalanish	206
Рустамова М. Методические аспекты изучения особенностей построения системы образов в творчестве Владимира Набокова	211
Холметова У. Методика работы над орфоэпическими ошибками в средствах массовой информации и их типология	214
Akramova Marjona Rus sinflarda o‘zbek tilida o‘qib tushunish malakasini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	217
To‘xtayeva Dilnoza Chet tilini o‘qitishda lug‘at boyligini shakllantirish va so‘z tanlash tamoyillari	220
Isroilova Zuxra Audiovizual materiallarning til o‘qitishdagi ahamiyati	227
Abduakimova Sabina Chet tillarini o‘qitishda innovatsion yondashuv	230
Maftuna Toshpulatova O‘zbekistonda bilingvizm va multilingvizm	234

III. TILSHUNOSLIKNING AMALIY MASALALARI

Berdialiyev A. Til tizimida amal qiluvchi shakliy-ma’naviy nomutanosibliklar haqida.....	237
Mengliyev B., To‘rayeva D. Lingvistik ekspertiza nima?	243
Raupova Laylo, Safarova Guzal Monologik va diologik nutqda evfemizmlarning ifodalanishi	247
Hakimova Muhayyo, Qodirova Nigora O‘zbek tilida “ota” komponentli maqollarning milliy-madaniy xususiyatlari	252
Abduraxmonova Nilufar, Boysariyeva Saodat, Topildiyeva Feruza Leksikografik tadqiqotlarda mobil lug‘atlar	256
Gulyamova Shaxnoza O‘zbek tili semantik analizatori uchun turli turkum doirasidagi omonimlar qurshovini lingvistik modellashtirish.....	259
Turdibekov Mo‘min	